

HANDICAPFORSKNING I IDRÆT OG BEVÆGELSE

Ejgil Jespersen

2014:11

MOVEMENTS

HANDICAPFORSKNING I IDRÆT OG BEVÆGELSE

Statusnotat om Center for Handicap og Bevægelsesfremme

August 2014

Ejgil Jespersen

lektor og centerleder

**HANDICAPFORSKNING I IDRÆT OG BEVÆGELSE - Statusnotat om Center for Handicap og
Bevægelsesfremme, August 2014**

Ejgil Jespersen, lektor og centerleder
Center for Handicap og Bevægelsesfremme,
Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet

Udgivet 2014
ISBN 978-87-93192-17-1

Serie: Movements, 2014:11
Serieudgiver: Institut for Idræt og Biomekanik

Forsidefoto: Getty Images
Forsidelayout: UniSats
Opsætning: Lone Bolwig

Tryk: Print & Sign, Odense

Indledning

På Syddansk Universitet blev der i januar 2011 oprettet et Center for Handicap og Bevægelsesfremme (CHB) ved Institut for Idræt og Biomekanik (IOB), Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Det skete takket være en grundbevilling fra Bevica fonden på 5 millioner kr. for en 4-årig periode frem til og med 2014.¹

Det generelle formål med CHB er at skabe vidensgrundlag for udvikling af tilpasset idræts- og fysisk aktivitetsdeltagelse for mennesker med handicap med særlig henblik på sundhedsfremme, herunder stimulere politikker og fremme behandlings- og pædagogiske praksisser på området, samt inddrage tilpasset idræt og fysisk aktivitet i uddannelser under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Forskningen skal internationalt knytte an til 'Adapted Physical Activity', som siden 1970'erne har udviklet sig som et særligt fag-, videnskabs- og professionsområde.

Ved mennesker med handicap forstås ”personer, der har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre dem i fuldt og effektivt at deltage samfundslivet på lige fod med andre”, jvf. FNs Konvention om rettigheder for personer med handicap, som det danske Folketing ratificerede i 2009.

Personer med en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse er altså ikke nødvendigvis personer med handicap, men bliver det såfremt en given funktionsnedsættelse indebærer barrierer for aktivitetsdeltagelse i samfundet. Det Centrale Handicapråd (2005) forbinder denne sondring mellem funktionsnedsættelse og handicap med et miljø- eller samfundsrelateret handicapbegreb og opstiller følgende ligninger:

$$\begin{aligned} \text{Funktionsnedsættelse} + \text{Barriere} &= \text{Handicap} \\ \text{Funktionsnedsættelse} + \text{Kompensation} &= \text{Lige muligheder} \end{aligned}$$

Det centrale er således ikke den biologiske defekt eller funktionsnedsættelse i forhold til normalstandard, men den manglende samfundsdeltagelse og samfundets indsats for at kompensere for funktionstab. Kompenseres der fuldt ud for funktionstab, er der ikke noget handicap tilbage, eller, udtrykt på en anden måde, i det fuldt tilgængelige samfund for alle er der ingen mennesker med handicap tilbage, men derimod nok mennesker med funktionsnedsættelser. Regeringens handicappolitiske handleplan 2013 understreger dette perspektiv under overskriften: ”*Et samfund for alle*”.

Lektor Ejgil Jespersen ansattes som daglig centerleder, og der blev tilknyttet såvel en videnskabelig som en rådgivende komité til CHB.²

1 Jvf. Ansøgning til Bevica fonden: Establishing a Danish University Centre for Adapted Physical Activity Participation Studies (October 2010).

2 Ejgil Jespersen er lektor i handicap, idræt og bevægelse og desuden tilknyttet Katholieke Universiteit Leuven som visiting professor ved et Erasmus Mundus uddannelsesprogram for Adapted Physical Activity, tidligere leder af Seksjon for Kroppøving og Pedagogikk på Norges Idrettshøgskole med ansvar for bl.a. Fysisk Aktivitet og Funksjonshemming.

Den videnskabelige komité omfatter følgende fag og personer:

- Antropologi: Lecturer David Howe, Loughborough University, England
- Ergoterapi: Professor Helena Hemmingsson, Linköpings universitet, Sverige
- Filosofi: Professor Shaun Gallagher, University of Memphis, TN, USA
- Psykiatri: Professor Michel Probst, Dep. of Rehabilitation Sciences, KU Leuven, Belgien
- Pædagogik: Professor Susan Tetler, Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet
- Socialmedicin: Professor Claus Vinther Nielsen, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet
- Tilpasset Fysisk Aktivitet: Professor Karen DePauw, Virginia Tech, VA, USA.

Denne komite har været samlet den 2. – 3. december 2011 til et ICF-forskerseminar på SDU, og en ny samling er under planlægning.

Den rådgivende komité omfatter følgende instanser og personer:

- Danmarks Idrætsforbund: Thomas Bach
- Dansk Handicap Idræts-Forbund: Karl Vilhelm Nielsen
- Danske Handicaporganisationer: Holger Kallehaug (afgået ved døden)
- Egmont Højskolen: Ole Lauth
- Handicapidrættens Videnscenter: Kristian Jensen
- Institut for Idræt og Biomekanik, SDU: Jørgen Povlsen
- Landsforeningen SIND: Helle Johansson
- Odense Handicapråd: Birthe Malling
- Socialstyrelsen: Eggert Carstens
- Team Danmark: Maybrit Ølgård
- University College Lillebælt: Ulla R. Mulbjerg.

Denne komité har været samlet til 5 møder, og et nyt møde planlægges afholdt inden årets udgang.

CHB har (haft) i alt 12 projektansatte medarbejdere i kortere tid:

- Kenneth Aggerholm, postdoc,, 1.januar – 31. august 2013, 15. april – 15. oktober 2014.
- Maja Ahler, vid. ass., 1. maj – 30. august 2013.
- Jing He, postdoc, 1. august 2013 – 31. januar 2014.
- Anne-Merete Kissow, vid, ass,, 1. september 2012 – 31. juli 2013.
- Sisse L. Kousgaard, vid. ass., 1. oktober 2011 – 31. oktober 2012.
- Camilla Larsen, postdoc, 1. september – 30. november 2013.
- Peter Mindegaard, postdoc, 1. april – 31. december 2012.
- Najoua Moualla, virksomhedspraktik fra 26. november – 21. december 2012.
- Kamilla Ryding, vid. ass., 1. september 2013 - 30. august 2014

- Anna Staal, vid. ass., 1. juni – 31. december 2013.
- Peter Yndgaard, vid.ass.1. juli – 30. juni 2013.
- Dafang Zhao, vid. ass., 15. april – 15. Juli 2013.

Indadtil på IOB har følgende desuden været mere eller mindre involveret på forskellig vis: professor Lars Bo Andersen, ph.d. studerende Lotte Nygaard Andersen, lektor Søren Andkjær, studielektor Thomas Bredahl, professor Henning Eichberg, lektor og forskningsleder Lars Elbæk, lektor Ulrik Frandsen, vid. ass. Jørgen Jakob Friis, professor og forskningsleder Jørn Hansen, postdoc Lars G. Hvid, professor og centerleder Bjarne Ibsen, lektor Birgit Juul-Kristensen, vid. ass. Anders Nørkær Jørgensen, postdoc Camilla Marie Larsen, lektor Hans Lund, ekstern lektor Kurt Lüders, professor Ewa Roos, lektor John Singhammer, lektor Jan Toftegaard Støckel, lektor og forskningsleder Jens Troelsen, lektor og studieleder Annemari Munk Svendsen og professor Per Aagaard.

CHB har desuden opbygget et stort netværk af personer og samarbejdspartnere, afholdt adskillige arrangementer og endnu to på efterårsprogrammet 2014 samt haft mange gæster og besøgt eller samarbejdet med mere 75 institutioner i ind- og udland.

I det følgende redegøres først kort om genstandsområdet for handicapforskning og dernæst for 64 projekter, som er gennemførte, igangværende eller planlagte/påtænkte inden for handicap og bevægelsesfremme. Til sidst gennemgås 8 uddannelses tiltag.

1. Handicapforskning

Blinde, døve, dårer, evnesvage, gale, invalide og vanføre er nu om dage sammen med andre mennesker med skavanker og svækkelser blevet samlet under begrebet ”funktionsnedsættelse” og kommet i fokus i handicappolitikken. Indtil den statslige særforsoargs udlægning til amterne, der indledtes i 1980, var mange af disse mennesker anbragte på totalinstitutioner eller isolerede på anden vis. De var allerhøjest tålte og ikke velsete, ligesom i forne tider hvor legemsfejl blev anset som vanhelligelse af den hellige krop.³ Nu skulle handicappede tilbydes en tilværelse så tæt på det normale som muligt, og der blev, med særforsoargen som modbillede, udviklet et nyt handicapbegreb og nogle handicappolitiske grundprincipper,⁴ som stadig er aktuelle:

- *Ligebehandlingsprincippet* blev skabt som modbillede til særforsoargens udgrænsende særforanstaltninger
- *Sektoransvarlighedsprincippet* som modsvar til institutionstænkningens centralisme og isolerende reservattænkning
- *Kompensationsprincippet* som et opgør med det lægevælde, der konservativt fastholdt, at en funktionsnedsættelse er en sygdom, der skal behandles, frem for at forstå funktionsnedsættelse som en tilstand, der ikke nødvendigvis kan kureres, men kan kompenseres gennem forskellige hjælpeforanstaltninger, og

3 Tredje Mosebog, 21: 17-23.

4 Det Centrale Handicapråd: *Dansk handicappolitiks grundprincipper*. København 2005.

- *Solidaritetsprincippet* som udtryk for den omfordelingspolitik, som velfærdsstaten bygger på.

Den skarpe opdeling mellem særfor sorgen og det regeringen i dag forstår ved ”et inkluderende og mangfoldigt samfund baseret på respekt for forskellighed”⁵ går igen i handicapforskningen, som fortrinsvist har fokus på de ikke-medicinske sider af handicap.⁶ CHB har dog ikke distanceret sig fra en medicinsk endside en social tilgang til handicapsspørgsmål, men udviklet en tredje forståelse af handicap som eksistensvilkår i forlængelse af WHO’s *International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)* og vægter idræts- og samfundsdeltagelse for alle.

I idrættens historie finder vi en klar distinktion mellem en social og en medicinsk tilgang inden for de to hovedlinjer: Sport og gymnastik, der begge er handicaprelaterede. Den engelske sport lagde ud i første halvdel af 1700-tallet med at indføre handicap i hestevæddeløb. Det foregik ved at de hurtigste heste blev udstyret med vægte, således der blev skabt lige muligheder og spænding om udfaldet.⁷ Pehr Henrik Ling, der stod fader til den svenske gymnastik, bed ligeledes mærke i handicap. Under hans ophold i København fra 1799 til 1804 fik han undervisning i fægtning, hvilket kurerede ham for en lammelse, han havde i den ene arm.

De to idrætsveje går altså forud for og igen i henholdsvis en ”medicinsk model” og en ”social model”, som i ICF-sammenhæng skitseres således: Den medicinske model anskuer funktionsnedsættelse som et problem knyttet til individet og direkte forårsaget af sygdom, skade eller andre helbredsforhold, der kræver individuel faglig medicinsk behandling. Det er (syge)gymnastikkens vej. Den sociale model ser derimod handicap som et samfundsskabt problem, der kræver sociale handlinger med henblik på at opnå lige muligheder for fuld samfundsdeltagelse.⁸ Det er sportens vej med niveaudelinger og åbne klasser.⁹

ICF er som en bio-psyko-social model baseret på en integration af disse to modsatrettede modeller, men er alene helbreds- og sundhedsrelateret og tager ikke den subjektive dimension i et livsperspektiv med i betragtning. CHB afholder på denne baggrund sammen med IOBs masteruddannelse i rehabilitering et seminar på SDU den 5. december 2014 om DISABILITY A HUMAN CONDITION. Formålet er at præsentere og drøfte ICF-modellen i forhold til folkesundhed, eksistensvilkår og moralfilosofi.¹⁰

At tale om handicap som eksistensvilkår er en vej til at komme ud over forestillingen om handicappede som kategori og minoritetsgruppe og i stedet lægge vægt på det fælles menneskelige mellem handicappede og ikke-handicappede. I og med der ikke menneskeretligt findes et skel mellem handicappede og ikke-handicappede kan og skal der ifølge Det Centrale Handicapråd heller ikke foretages nogen registrering af handicappede. Dansk handicaplovgivning bygger følgelig på en konkret vurdering af særlige behov¹¹ og ikke på diagnoser

5 Regeringen: *Handicappolitisk handlingsplan 2013*, s. 6.

6 Steen Bengtsson og Dorte Laursen Stigaard: Kortlægning af handicapforskning i Skandinavien og Storbritannien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 2011.

7 Dette princip går igen i den progressive skattepolitik om at ”de bredeste skuldre skal bære de tungeste byrder”.

8 Danske Handicaporganisationers slogan er ”For retten til lige muligheder”.

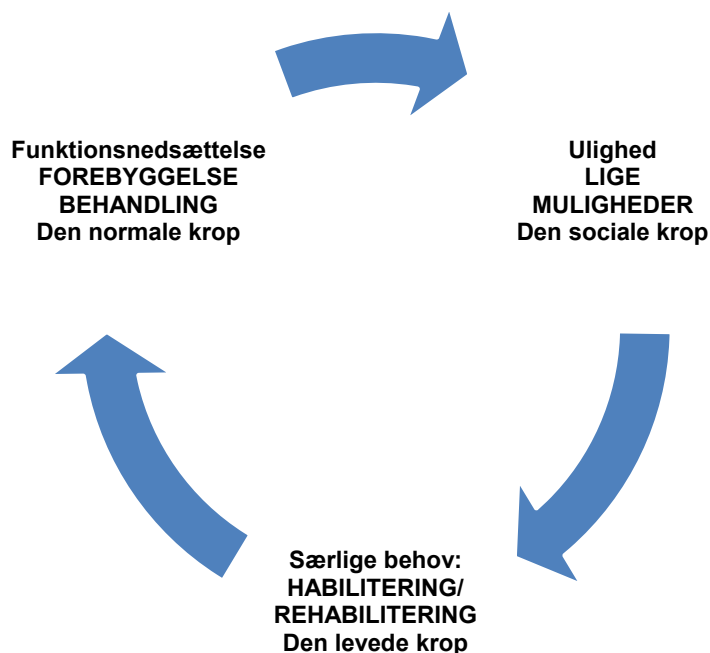
9 Handicapidræt udgør en undtagelse fra idrættens rummelighed ved adgangskrav om mindstehandicap.

10 Oplæg ved Jerome Bickenbach (CH), Inge S. Bonfils, Anne Marie Christensen, Jens Olesen og CL.

11 Det kommer direkte til udtryk i skole- og fritidslovgivning, men også inden for sundheds- og socialområderne. Et af de store aktuelle problemer er, at der ikke altid foretages en konkret individuel vurdering af borgernes behov. DHs fmd. Stig Langvad finder derfor, at ”handicappedes liv afhænger af et lotteri”, i: *Folkeskolen* 9. maj 2014.

eller funktionsnedsættelser. Samtidig er der blandt mennesker i vanskeligheder dog stor efterspørgsel på at få stillet en diagnose som vej til behandlingstilbud og aflastning på det personlige plan.¹²

Opsummerende kan det siges, at handicapforskningen har tre fokuspunkter: Forebyggelse og behandling, lige muligheder og habilitering/rehabilitering baseret på tre tilnærmelser: Funktionsnedsættelse og den normale krop, ulighed og den sociale (relationelle) krop samt særlige behov og den levede krop.

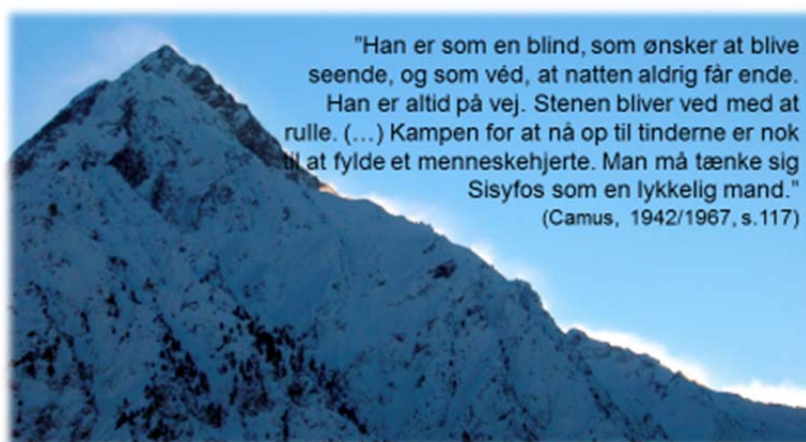
Fælles for alle med og uden funktionsnedsættelse er et bevægeapparat med flere eller færre ”bevægebegrænsninger” (movement constraints), dvs. at selve formen for den menneskelige krop, dens levede mekanik, dens endogene processer og dens interaktioner med omgivelserne virker i en dynamisk enhed med det menneskelige nervesystem og sætter begrænsninger både bevægelses- og tankemæssigt for hvad vi kan foretage os.¹³

Når handicap/funktionsevnesættelse forbindes med aktivitetsbegrænsninger og deltagerrestriktioner som i ICF-modellen, er alle altså ikke uden handicaperfaringer, og når vi dyrker sport opsøger vi endog frivilligt kunstige forhindringer for at kende vore begrænsninger og overskride dem. Det er dette slægtskab mellem sport og handicap, som CHB har udviklet til et forskningskoncept om ”Life on Mt Obstacle” med Sisyfos myten som inspirationskilde.

12 Elisabeth Kampmann Hansen: *Handicappet uden diagnose – om medicinske diagnosers rolle for forståelsen af handicap*. Speciale på Den Sociale Kandidatuddannelse, juni 2004.

13 Shaun Gallagher: *How the Body Shapes the Mind*. Oxford University Press, 2006.

Life on Mount Obstacle - eller om besværet ved livet...

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

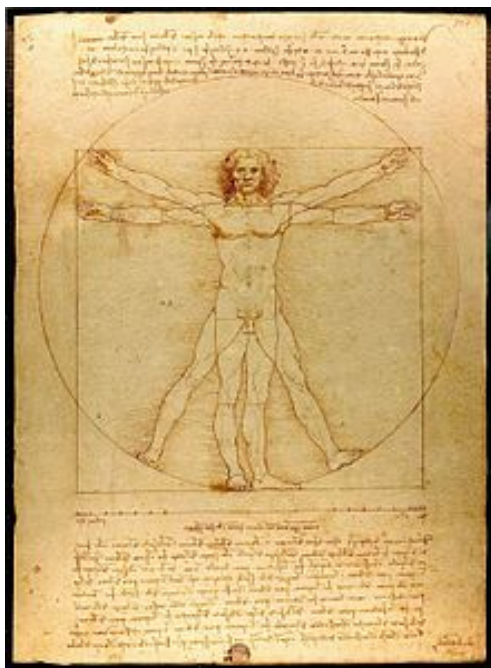
Men inden vi går i højderne går vi i kødet på ulighed i idræt, sundhed og samfund.

2. Lige muligheder

2.1. Anderledes kroppe

Mens den normale krop er målestokken i biomedicin og –statistik i forlængelse af Leonardo da Vinci's arketypiske 'Homo Vitruvianus' fra omkring 1487, er det snarere anderledes kroppe, der kommer til syne i kulturstudier. Henning Eichberg¹⁴ fokuserer på normaliteter i flertal og dekonstruerer den vestlige arketype, der hverken er ældre eller handicappet. Ligeledes åbner han med sportsteori med fokus på konkrete, kropslige forskelle et felt med trialektiske spændinger mellem præstationssport (hvor den anden vinder eller taber), gymnastik og fitness (hvor den anden korrigeres og normaliseres) samt bevægelseskultur (hvor den anden bare er 'den anden').

14 Henning Eichberg: The Normal Body – Anthropology of Bodily Otherness. *Physical Culture and Sport. Studies and Research* 51: 5-14, 2011. Se tillige Ron Amundson: Against Normal Function. *Stud. Hist. Phil. Biol. & Biomed. Sci.* 31 (1): 33-53, 2000; Lars Grue & Arvid Heiberg: Notes on the History of Normality – Reflections on the Work of Quetelet and Galton. *Scandinavian Journal of Disability Research* 8 (4): 232-246, 2006; Ingunn Moser: Against Normalisation: Subverting Norms of Ability and Disability. *Science as Culture* 9 (2): 201-240, 2010.

2.2. Idrættens outsiders

CISC har i samarbejde med CHB gennemført en evaluering af idrætsprojekter for vanskeligt stillede børn og unge, herunder 27 handicapprojekter.¹⁵ Børn og unge med handicap har stor lyst til at dyrke idræt, men der er et underskud af organiserede tilbud for denne målgruppe. Deltagerne ønsker primært idrætskammerater med samme type af handicap. Særligt for målgruppen er desuden kravet om ekstra ressourcer i form af særlige instruktører - evt. med professionel baggrund – færre deltagere på holdene eller krav om lavere kontingent. Evalueringen viser, at projekter med afsæt i eksisterende aktiviteter har opnået størst succes og forankring. Evalueringen er gennemført for Kulturministeriet og Social- og Integrationsministeriet, Der blev desuden gennemført en konference om resultater og perspektiver på forankring og udviklingsarbejde den 11. oktober 2012 på Gerlev Idrætshøjskole.

2.3. Bevægelseksperimentarium for alle

CHB har været involveret i opstarten af Bevægelseksperimentarium for alle på Egmont Højskolen på forskellig vis: Et idéseminar den 28. september 2011, udarbejdelse af fondsansøgninger (v/ Peter Mindegaard) og en pilotprojektfase fra april – juli 2013 (v/ Anne-Merete Kissow og Jørgen Jakob Friis).¹⁶ Højskolen har både elever med og uden handicap, og formålet med projektet er, ved afprøvning og tilpasning af eksisterende træningsudstyr og nyudvikling af træningsteknologi at undersøge om der er positive effekter forbundet ved at deltage i meningsfulde fællesaktiviteter for de to elevgrupper. Projektet skal desuden tjene som inspiration til at arbejde hen imod større inklusion på idrætsområdet. I forlængelse af

¹⁵ Bjarne Ibsen, Ejgil Jespersen, Jan Toftegaard Støckel, Michael Fehsenfeld og Louise Bæk Nielsen: *Idrættens outsiders – Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idræt*. Syddansk Universitet, Institut for Idræt og Biomekanik: Movements 2012:7; Ditte Toft: *Idrættens outsiders. Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idrætten*. Syddansk Universitet, Institut for Idræt og Biomekanik: Pixi-hæfte, 2012.

¹⁶ <https://www.handivid.dk/idraet/praksisudvikling/bevaegelseksperimentarium-pa-egmont-hojskolen/>

etableringen af et bevægelseksperimentarium for alle er der endvidere planer om et uden-dørs bevægelseslandskab.

Om Bevægelseksperimentariet

I Egtmont Højskolens pilot-projekt fra foråret 2013 viste det sig, at eleverne kommer i træningsrummet pga "det sociale". De synes med andre ord, at det er sjovere, nemmere og mere motiverende, hvis de ikke træner alene. Denne viden er en bærende del i efterårets projektforsøg.

Helle Squillaci løfter håndvægte, mens Tobias følger med i baggrunden.

2.4. Undervisning i varmtvandsbassin

CISC har i samarbejde med CHB v/ Jan Sau Johansen og Anne-Merete Kissow gennemført en brugerundersøgelse af undervisning i varmtvandsbassin. For mange mennesker med forskellige former for gigtdiagnose udgør denne undervisning en meget værdsat aktivitet, men der er imidlertid i den seneste tid kommet fokus på de udgifter, der er forbundet med driften af varmtvandsbassinerne. Dette er baggrunden for denne brugerundersøgelse, der er gennemført for Gigtforeningen. Det er undersøgelsens formål at få en grundig og nuanceret viden om, hvilken betydning undervisning i varmtvandsbassin har for gigtpatienter og andre med fysiske lidelser, og hvordan de oplever denne træning i sammenligning med andre træningsformer.¹⁷

¹⁷ Peter Mindegaard, Bjarne Ibsen, Anne-Merete Kissow og Jan Sau Johansen: *Brugerundersøgelse af undervisning i varmtvandsbassin*. Movements 2013:9. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, 2013.

2.5. Lars Legemester og handileg

Maja Ahler har i samarbejde med Lars Hazelton, Gerlev Legepark, gennemført et casestudie af projekt Handileg på Aktivitets- og Værkstedscenteret ved Filadelfia i Dianalund. Projektet rettede sig både mod de funktionsbegrænsede brugere og personalet, som dagligt havde kontakt med brugergruppen. Intentionen var at arbejde med og udvikle institutionens lege- og bevægelseskultur for derigennem at få fælles oplevelser af, hvordan legen gav nye muligheder for samvær, bevægelse og livsglæde. Når Lars Legemester leger med, er han en inspirerende lærermester, der giver mulighed for, at legen opstår eller genopstår med sin glæde og livslyst. Projektarbejdet blev præsenteret i en workshop på en Nordisk FAF konference i august 2013 på Beitostølen Helsecenter, Norge.¹⁸

2.6. Sprækker i ADHD-diskursen

Kurt Lüders har gennemført et litteraturstudie dels for at beskrive genstandsfeltet ADHD gennem den konsensusdiskurs, der generelt føres om børn og unge med ADHD blandt psykiatere, speciallæger, i ministerielle udvalgsrapporter, i medierne m.m., dels for at diskutere nogle udvalgte problemfelter, der knytter sig til ADHD-problematikken, men som ikke gives større bevågenhed i konsensusdiskursen. Konkret drejer det sig om følgende fire nedslag: 1) En diskussion og nuancering af diagnosen ADHD, 2) Idrætsdeltagelse som social indsats, 3) Inklusion af børn og unge med ADHD i skole og foreningsliv og 4) Præstationsoptimering ved indtagelse af medicin mod ADHD. Alt i alt er hensigten med rapporten således at slå nogle sprækker i konsensusdiskursen traditionelle beskrivelser og forklaringer af ADHD som væsen og fremtrædelsesform hos børn og unge. Rapporten er en del af et udviklingsprojekt om idræt for sindslidende, der er støttet af Danmarks Idrætsforbund og Landsforeningen SIND og gennemført i samarbejde med Dansk Arbejder Idrætsforbund og socialpsykiatrien i fem kommuner.¹⁹

18 Maja Ahler: *Lars Legemester & HandiLeg. Movements* 2013:12. Odense: Center for Handicap og Bevægelsesfremme, 2013. Se hertil også Maja Ahler: Test and Play – A Complex Relationship. *American Journal of Educational Research* 2 (7): 477-479, 2014.

19 Kurt Lüders: *Sprækker i ADHD-diskursen. Movements* 2014:4. Odense: Center for Handicap og Bevægelsesfremme, 2014.

Celebrities With Attention Deficit Hyperactivity Disorder

Up to 10 million American adults have attention deficit hyperactivity disorder, so it's no surprise that some of America's most acclaimed athletes, actors, and musicians make up part of that mix. See which celebs have lived with an ADHD diagnosis since childhood and which have learned to manage their disorder as adults.

Michael Phelps

The 28-year-old retired Olympic swimming sensation is famous for his incredible focus in the pool, so it's hard to believe he has struggled with ADHD since childhood. His teachers complained about his inability to sit still until, in fifth grade, the Phelps' family physician formally diagnosed him with ADHD. At age 9, Phelps went on Ritalin; his mother, Debbie, later recalled in the *New York Times* that it seemed to help his hyperactivity. After two years on medication, however, Phelps said he felt stigmatized (each day at lunchtime he had to visit the school nurse to get his medicine) and asked to be taken off the drug. After consulting with his doctor, Debbie agreed to let him be med free.

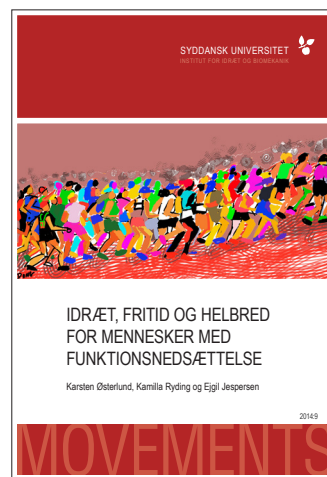
Instead, Phelps used swimming to help him find focus. In fact, many children with ADHD benefit from competitive sports. "I'm just different in the water," Phelps told *Sports Illustrated*. "I just feel at home in it."

2.7. Handicappedes sundhed

CL har deltaget i følgegruppen for en undersøgelse af sundhedstilstand, sundhedsadfærd, sociale relationer og kontakt med sundhedsvæsenet blandt voksne danskere med helbredsrelateret aktivitetsbegrænsning og/eller fysisk funktionsnedsættelse, som Statens Institut for Folkesundhed har foretaget. Rapporten viser, at handicappedes helbred og trivsel er dårligere end resten af befolkningen. Handicappede er mere syge, de vejer mere, bevæger sig mindre og er mere ensomme. Det er den første undersøgelse af sin art i Danmark. Tilsvarende rapporter er udgivet i Norge og Sverige. Rapporten er bestilt af Sundhedsministeriet, fordi regeringen og Folketinget har besluttet at fokusere på uligheden i sundhed for handicappede.²⁰ Endvidere viser en rapport fra Statens Institut for Folkesundhed om voksne med udviklingshæmning, at udviklingshæmmede har en markant overdødelighed inden for eksempelvis kræft, kredsløbssygdomme, ulykker og selvmord i forhold til resten af befolkningen. Personer med væsentlig udviklingshæmning kan således forvente at dø cirka 14 år tidligere end befolkningen generelt.²¹

20 Nina Føns Johnsen, Michael Davidsen, Susan Ishøy Michelsen og Knud Juel: *Sundhedsprofil for voksne med helbredsrelateret aktivitetsbegrænsning og fysisk funktionsnedsættelse*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, 2014.

21 Esben Meulengracht Flachs, Susan Ishøy Michelsen, Peter Uldall og Knud Juel: *Sundhedstilstanden blandt voksne med udviklingshæmning*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, 2014.

2.8. Idræt, fritid og helbred for mennesker med funktionsnedsættelse

CHB har foretaget et studie af idræt, fritid og helbred for mennesker med funktionsnedsættelse på grundlag af en spørgeskemaundersøgelse af helbred, funktionsnedsættelse og levevilkår blandt 19.000 borgere (16 – 64 år), som er gennemført af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.²² Mange mennesker med funktionsnedsættelse oplever barrierer for deltagelse i idræts- og fritidsliv, og de vurderer deres helbred til at være markant dårligere og er mindre tilfredse med livet end mennesker uden funktionsnedsættelse. Den negative effekt som følge af funktionsnedsættelse er tilmed langt større end effekten af socioøkonomiske forhold, som ellers traditionelt er dem, der er blevet fremhævet i diskussioner om ulighed i sundhed. Alligevel er flertallet af dem idrætsaktive, og idrætsforeningerne samler mere end en kvart million mennesker med funktionsnedsættelse. Der foregår en stille inklusion i idrætten, som langt overstiger de omkring 10.000 mennesker, der går til handicapidræt. Skal der være lige muligheder for idrætsdeltagelse for mennesker med og uden funktionsnedsættelse, er der dog stadig et stort idrætsarbejde at gøre for foreningerne. Der mangler inkluderende idrætstilbud til godt og vel 100.000 mennesker med handicap, helbredsproblemer eller psykiske lidelser.²³

2.9. Velfærdsydelser til mennesker med særlige behov

Velfærdsydelser i kommunerne er under pres både fra borgere og forvaltningerne, der skal finde en balance mellem indtægter og udgifter. CHB iværksatte derfor i samarbejde med Odense Handicapråd en kortlægning v/ vid. ass. Peter Yndgaard af velfærdsydelser til borgere med særlige behov (nedsat funktionsniveau) med udgangspunkt i Odense Kommunes driftsregnskab 2011.

22 Malene Damgaard, T. Steffensen og Steen Bengtsson: *Hverdagsliv og levevilkår for mennesker med funktionsnedsættelse*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 2013.

23 Karsten Østerlund, Kamilla Ryding og Ejgil Jespersen: *Idræt, fritid og helbred for mennesker med funktionsnedsættelse*. Movements 2014:9. Odense: Center for Handicap og Bevægelsesfremme, 2014.

Kortlægningens foreløbige resultater tyder på, at 30-40 % af kommunens nettodriftsudgifter i regnskab 2011, svarende til mellem 3 – 4 mia. kr., kan relateres til borgere med særlige behov. På landsplan svarer det til over 100 mia. kr. Men det er komplicerede regnestykker som følge af terminologiske uklarheder i forskellige lovgivninger, ligesom handicappolitiske principper gør op med et særligt handicapområde i samfundet. I kraft af sektorprincippet er udgifterne spredt ud til alle politiske udvalg, og der er ingen konsensus på tværs af forvaltningerne om afgrænsningen af handicapområdet. Kompensationsprincippet opdeling i individuelle personlige ydelser, parallelle tilbud og kollektive tiltag, hvorved samfundets tilbud gøres tilgængelige for mennesker med funktionsnedsættelser, bidrager også til veksling mellem særlige og alles behov. Til efteråret 2014 publiceres et notat om 'handicapøkonomi' med Odense Kommune som eksempel.

2.10. Bevægelsesfremme for svært handicappede

John Singhammer, der en overgang har været tilknyttet forskningsenheden Exercise Epidemiology ved IOB, har gennemført dataindsamling i forbindelse med projekt om barrierer for fysisk aktivitetsdeltagelse for patienter, der modtager vederlagsfri fysioterapi. Der er modtaget svar fra 730 patienter (30,8 pct.) og har været kontakt med 51 fysioterapeuter (83,6 pct.) i Region Syddanmark. Artikler er under udarbejdelse. Der er publiceret en mere generel artikel af Anne-Merete Kissow og John Singhammer om emnet.²⁴

24 Anne-Merete Kissow and John Singhammer: Participation in Physical Activities and Everyday Life of People with Disabilities. *European Journal of Adapted Physical Activity* 5 (2): 65-81, 2012.

2.11. Livskvalitet og deltagelse

Social- og Integrationsministeriet opslog i 2012 3 Ph.d.-stipendier i handicapforskning for at tilskynde til, at forskningsverdenen i højere grad sætter fokus på handicapproblematikker, og at handicapaspektet i større omfang inddrages i relevant forskning på forskellige fag/sekto-områder. CL er med i følgegruppen for et af de 3 stipendier, der tildeltes Louise Norman Jespersen ved Statens Institut for Folkesundhed til et projekt om livskvalitet hos unge og voksne med handicap / kronisk sygdom. Formålet med projektet er nærmere bestemt at udvikle et spørgeskema, der skal måle livskvalitet og deltagelse hos børn, unge og voksne i aldersgruppen 10-40 år med og uden funktionsnedsættelse.

2.12. Bevægelse og turisme for alle

CHB er involveret i initiativer til fremme af bevægelse og turisme for alle med udgangspunkt i Familiepark West i Hee ved Ringkøbing. Det foregår sammen med lokale ildsjæle i regi af Hee Lokalråd og Foreningen for Fremtidens Bevægelseshus, Ringkøbing-Skjern Kommune samt idræts- og handicaporganisationer.

2.13. Mulige projekter

2.13.1. Go motion – motionstiltag for mennesker med psykisk udviklingshæmning

Handicap- og psykiatridelingen, Odense Kommune, ansøgte i partnerskab med Institut for Idræt og Biomekanik, SDU, og Dansk Handicap Idræts-Forbund den 9. august 2010 Sundhedsstyrelsens puljemidler til Styrket sundhedsindsats for socialt udsatte og sårbare grupper om 1.514.917 kr. til projekt ”GO Motion – et motiverende og sundhedsfremmende motionstiltag for mennesker med psykisk udviklingshæmning.” Afslag.

Morten og Peter Offentlig person

292.679 synes godt om Morten og Peter

2.13.2. Fysisk aktivitet for ældre med funktionsnedsættelse

Handicap eller funktionsnedsættelse bliver mere udbredt med alderen, således at ved 65-års alderen er 40 % af kvinderne og knap 30 % af mændene handicappede efter deres egen vurdering. Forekomsten af funktionsnedsættelse breder sig yderligere ved 65+, men vil givetvis kunne forhales ved fysisk aktivitet.²⁵ CL deltog på denne baggrund sammen Jørgen Jakob Friis og Lis Puggaard i juni 2011 i et ERRIN Partnering Event 2011 on Active and Healthy Ageing i Bruxelles. Der foreligger et internt notat om ældre og fysisk aktivitet til opfølgning.

2.13.3. Idrætsdeltagelse for mennesker med handicap

CHB v/ vid. ass. Anne-Merete Kissow fik afslag på en ansøgning pr. 1. oktober 2012 til Kulturministeriets Forskningsudvalg om 600.000 kr. til forskningsprojekt om "Idrætsdeltagelse for mennesker med handicap." Projektet retter sig mod mennesker, som efter egen opfattelse har brug for et særligt tilpasset idrætsstilbud på grund af handicap eller invaliderende sygdom. Baggrunden er, at der er en stor gruppe, der ikke deltager i idræt eller anden fysisk aktivitet, fordi de ikke kan eller fordi de ikke tror de kan finde plads i idrætten sådan som den forefindes.

2.13.4. Effekter af rehabilitering i et sundheds- og handicapøkonomisk perspektiv

Der er i CHB-regi udarbejdet en Ph.d. projektbeskrivelse v/ en sundhedsøkonom om effekter af rehabilitering i et sundheds- og handicapøkonomisk perspektiv, som indtil videre er ufinansieret. Ph.d. - projektet skal besvare følgende forskningsspørgsmål: Hvad består rehabiliteringsprocessen af, hvilken effekt er der af rehabilitering af patienter med apopleksi, hoftefrakturer og skizofreni på individniveau, og hvad er de samfundsøkonomiske omkostninger og gevinster. Undersøgelsen består af følgende delspørgsmål: 1) Hvilke forhold skal inddrages for at få et dækkende billede af rehabiliteringens effekter – fx sociale, sundhedsmæssige og økonomiske forhold? 2) En kvantitativ analyse af konkrete rehabiliteringsindsatser effekter overfor udvalgte grupper af personer med nedsat funktionsevne: personer med apopleksi, hoftefrakturer og skizofreni, og 3) En samfundsøkonomisk analyse af konkrete rehabiliteringsindsatser.

2.13.5. Sundhedspolitik i et handicapperspektiv

CISC v/ professor Bjarne Ibsen har i samarbejde med CHB i april 2013 indmeldt interesse til et muligt SDU konsortium om deltagelse i et forskningsprogram om kommunernes sundhedspolitik, herunder sundhedspolitik i et handicapperspektiv. Baggrunden for denne kobling er dels at der er et stort overlap mellem 'sundhedspolitik' og 'handicappolitik', idet en betydelig del af de kommunale udgifter til sundhed, forebyggelse og rehabilitering mv. vedrører personer med funktionsnedsættelse, dels at handicapområdet er nærmest overset i dansk samfundsvidenskabelig forskning. Afventer tilbagemelding.

25 Herman Van Coppenolle et al: Results of the European thematic network on ageing and disability: Improving the quality of life of elderly persons through more physical activity. *Eur Rev Aging Phys Act* 8: 103-104, 2011; Abby C. King and Diane K. King: Physical Activity for an Aging Population. *Public Health Review* 32 (2): 401-426, 2010.

3. Habilitering/rehabilitering

3.1. Særlige behov

CHB har i samarbejde med Børneterapien i Odense Kommune og kollegaer fra Institut for Sprog og Kommunikation, SDU, og MarselisborgCentret gennemført et pilotprojekt om evt. implementering af ICF-CY i det tværfaglige samarbejde om børn med særlige behov. Projektet bygger på en rapport om Børn og habilitering, som en tværsektoriel arbejdsgruppe i Region Syddanmark udsendte i 2009.²⁶ Arbejdet med klassifikationssystemet ICF-CY åbnede nye muligheder for samarbejde mellem de involverede faggrupper, men samtidigt blev der identificeret en række udfordringer. ICF-CY systemet og det tilknyttede ideal om ”så få ord og korte sætninger som muligt” eller ”facts uden fyldord” forstås nemt som en invitation til at udelade flere af de pointer, der fremkommer ved narrativer. En sammenhængende helhedsbeskrivelse af børn med særlige behov er andet og mere end en opsplittet og punktuell ICF-CY beskrivelse.²⁷ Det er derfor vigtigt at inddrage børnene og deres pårørende i samarbejdet med fokus på deltagelsesperspektivet i ICF-CY.²⁸ I tilknytning til dette projekt har der været arbejdet med 3 ph.d. projektbeskrivelser, hvoraf to er færdige, se 3.8.5. og 3.8.6.

3.2. Rehabiliteringsforskning

CL er med i en kreds af rehabiliteringsforskere, der kalder sig SEVERIN, og som står bag et temanummer af *Ugeskrift for Læger* (12. maj 2014) om Rehabilitering i 2014 og Lægeforeningens rolle. CL er medforfatter til to af artiklerne:

3.2.1. *Rehabilitering baseret på den bio-psyko-sociale model tager udgangspunkt i patientens sygdom, funktionsevne og kontekst.* Artiklen beskriver de elementer, der ligger bag tværfaglig, helhedsorienteret rehabilitering, og hvordan rehabilitering, der er forankret i den bio-psyko-sociale model ICF, kan anvendes i klinisk praksis og forskning.²⁹

3.2.2. *Rehabiliteringstilbud til patienter med psykiske sygdomme – en recovery-orienteret tilgang.* I en rapport om ”En moderne, åben og inkluderende indsats for mennesker med psykiske

Ugeskrift for Læger nr. 10/2014, Mandag 12. maj 2014, 885 - 984

26 Region Syddanmark: *Børn – Habilitering – Rehabilitering*. Juni 2009.

27 Dorthe Hansen og Gitte Rasmussen: Vi skal ha' ham splittet op! Et case studie i afprøvning af ICF-CY som redskab i det kommunale, tværfaglige samarbejde om børn med særlige behov. *Specialpædagogik* 33 (5): 64-73, 2013.

28 Bodil Føns Knudsen: Perspective of the child/adolescent and their relative's participation in Halliwick, Paper presented at a *Halliwick conference at AWF*, Faculty of Sport and Physical Education, Biala Podlaska, Polen, 21.-23. September 2012.

29 Thomas Maribo, Hanne Melchiorson, Dorte Balle Rubak, Ejgil Jespersen og Claus Vinther Nielsen: Rehabilitering baseret på den bio-psyko-sociale model tager udgangspunkt i patientens sygdom, funktionsevne og kontekst. *Ugeskrift for Læger* 176 (10): 921-925, 2014.

lidelser”, som regeringens udvalg om psykiatri, har udgivet, fastslår det, at recovery-orienteret rehabilitering er en vigtig ramme og retning i psykiatrien. Artiklen belyser, hvad det vil sige at tilbyde recovery-orienteret rehabilitering, og hvad der er status på området. Der peges desuden på nødvendigheden af en national handlingsplan, hvor det fastlægges, hvorledes man samfundsmæssigt såvel som direkte i behandling og støtte omstiller til en recovery-orienteret indsats.³⁰

3.3. Rehabilitering for nyblinde

CHB v/ Kamilla Ryding og CL gennemfører et projekt for Dansk Blindesamfund, der går ud på at evaluere blindesamfundets kurser for nyblinde med henblik på ”At mestre livet med et synstab” samt at forbinde kommunernes delindsatser på området med rehabilitering.

3.4. Læringsvanskeligheder

Generelle indlæringsvanskeligheder fylder meget i specialundervisningen på skoleområdet og vedrører også tilegnelse af færdigheder i idræts- og bevægelsesaktiviteter. CHB har derfor valgt at fokusere på krop og læring såvel alment som specifikt i forhold til autismespektrumforstyrrelser og udviklingsprojekter om Leg, Liv og Læring, som gennemføres i regi af Dansk Handicap Idræts-Forbund.

3.4.1. *Læring som væren-i-verden.* Jing He og CL filosoferer med udgangspunkt i Merleau-Ponty om hvordan læring er noget som sker i og med den levede krop i en social kontekst, og om hvordan læring indebærer både vanedannelse og transcendens. Den kropslig-subjektive tilgang til læring afviger fra både den empiristiske og den intellektualistiske læringsopfattelse, som bygger på den objektive tanke og ikke kan gribe bevidstheden i læringsakten.³¹

3.4.2. *Krop og autistisk læring.* Med udgangspunkt i læring som væren-i-verden tager Jing He og CL fat i den kropslige karakter af autistisk læring, som mainstream teorier om autismespektrumforstyrrelser (ASF) undviger. ”Upassende”, ”abnormale” eller ”asociale” adfærdsmåder kan i dette perspektiv faktisk forekomme at være meningsfulde for mennesker med ASF, idet de stræber efter at re-etablere en form for sammenhæng med verden. Konkrete og implicite læringsformer såsom imitation i bevægelsesaktiviteter vil på denne baggrund kunne være farbare.³²

30 Lene Epløv, Kirsten Sschultz Pedersen, Ejgil Jespersen og Kaj Sparle Christensen: Rehabiliteringstilbud til patienter med psykiske sygdomme – en recovery-orienteret tilgang. *Ugeskrift for Læger* 176 (10): 936-939, 2014.

31 Jing He and Ejgil Jespersen: Learning as Being-in-the-World. Merleau-Ponty and the Experience of Learning. Submitted to *Human Studies*.

32 Jing He and Ejgil Jespersen: The Nature of Autistic Learning: Embodied or disembodied? Submitted to *Physical Culture and Sport. Studies and Research*. Se også Maureen Connolly: The Remarkable Logic of Autism: Developing and Describing an Embedded Curriculum Based in Semiotic Phenomenology. *Sport, Ethics and Philosophy* 2 (2): 234-256, 2008.

3.4.3. *Leg, liv og læring.* DHIF har iværksat en række udviklingsprojekter i overgangen mellem specialskole/SOF og idrætsforeningsdeltagelse, og CHB forbereder en undersøgelse i forbindelse hermed. Formålet med undersøgelsen er at kortlægge, hvilket trivselsmæssigt udbytte foreningsløse og idrætsuvante børn og unge i specialskoleregi opnår ved deltagelse i idrætstilbud udbudt inden for rammerne af projekt ”Skolesport – Leg, Liv & Læring”. Målgruppen består af børn og unge med generelle indlæringsvanskeligheder og opmærksomhedsforstyrrelser.³³

3.5. Idræt for sindet

CHB har i samarbejde med Dansk Arbejder Idrætsforbund og socialpsykiatrien i fem kommuner (København, Roskilde, Odense, Varde og Frederikshavn) gennemført et udviklingsprojekt om idræt for sindslidende. Projektet, der blev støttet af Danmarks Idrætsforbund og Landsforeningen SIND, havde til formål 1) at hverve flere unge voksne med sindslidelser som medlemmer af idrætsforeninger og fastholde deres deltagelse både som udøvere og som ledere eller instruktører, 2) at fremme idrætten som en ressource i rehabilitering af unge voksne med sindslidelser og 3) at synliggøre og profilere idrættens potentiale på social- og sundhedsområdet.

3.5.1. *Idrætsdeltagelse.* Der er blevet gennemført en spørgeskemaundersøgelse med det formål at afdække idrætsdeltagelse og –interesse blandt unge voksne (18-30 år), som er brugere af socialpsykiatriske tilbud i de fem kommuner med henblik på at pege på nogle muligheder for

³³ Projektbeskrivelse til DHIF ved Heidi Trankjær Bøndergaard, Jan Toftegaard Støckel og Ejgil Jespersen: *Idrætsdeltagelsens betydning for trivsel blandt udviklings- og bevægelseshæmmede børn og unge.* Juni 2014.

at øge deres deltagelse i sport/motion og i frivilligt arbejde i idrætsforeninger. Undersøgelsen viste generelt, at der er gode muligheder for at opfylde udviklingsprojektets målsætninger på deltagerniveau, og at det står tilbage at følge op på de unge voksnes store interesse i idræts- og foreningsdeltagelse, således at idrætten kan demonstrere sit værd som ressource i rehabilitering på lokalsamfundsniveau og i forbindelse med recovery for den enkelte.³⁴ Undersøgelsen er blevet fulgt op i Ringsted, Slagelse og Sorø Kommune med lignende resultater.³⁵

3.5.2. *Unge, idræt og recovery.* Evalueringen viser, at de fem delprojekter har brugt forskellige metoder i bestræbelser på at få flere unge til at dyrke idræt. Den mest gennemgående metode har dog handlet om informationsformidling og oplysningsarbejde. De unges perspektiver behandles under hovedoverskrifterne: Fællesskab, Hverdagsliv, Handlemuligheder og De unges kritikpunkter, og der fremsættes fem budskaber på denne baggrund: 1) Sæt de unges liv i fokus, så der ikke blot laves tilbud til de unge, men at de unge inddrages i udviklingen af idrætstilbuddene, så aktiviteterne bliver brugbare for de unge og den udviklingsproces der er i, 2) Idræt er ingen trussel mod socialpsykiatriens kerneydelser, men et brugbart professionelt værktøj til at håndtere nogle af disse kerneydelser, idet idrættens udviklingspotentialer kan støtte den enkeltes recovery, 3) Tilpas idræt og bevægelse kræver, at rammerne omkring idrætten tilpasses den unges livssituation og samtidig udfordrer den unge, så en positiv udvikling igangsættes, 4) Indgå partnerskaber, så gode rammer for samarbejde og koordination af indsatser på tværs af sektorer sikres og frivillighed og faglighed supplerer hinanden og bidrager til udviklingen af de unges handlemuligheder og 5) Idræt er svaret, hvis man formår at nuancere forståelsen af idræt og stille de gode spørgsmål.³⁶ DAI har efterfølgende ændret fokus fra Idræt For Sindslidende til Idræt for Sindet.

IFS har besluttet at tage et nyt navn, så forkortelsen fremover står for "Idræt for sindet". Samtidigt har vi fået nyt logo, som du kan se her i artiklen.

IFS har hidtil stået for "Idræt for sindslidende", men DAI's idrætskonsulenter hørte fra mange, at navnet holdt især unge væk fra foreningerne, fordi de synes "sindslidende" er stigmatiserende. Det kulminerede med, at en af konklusionerne i en rapport fra Syddansk Universitet fastslog, at vi burde skifte navn.

34 Kurt Lüders og Ejgil Jespersen: *Idrætsdeltagelse blandt unge voksne med sindslidelser*. Movements 2013:4. Odense: Center for Handicap og Bevægelsesfremme, 2013; Ejgil Jespersen: *Ind fra ensomheden. Om idrætsdeltagelse blandt yngre brugere af socialpsykiatriske tilbud. I: Det gør en forskel. Om livsstilsændringer i socialpsykiatrien*, red. af Jane Gullacksen, Line Hovind og Marie Herholt Jørgensen. København: Socialstyrelsen, 2013.

35 Jim Toft og Maja Ahler: *Bevægelse, krop og sind. Idræt, sport og motion i socialpsykiatrien i Ringsted, Slagelse og Sorø Kommune*. Movements 2014:10. Odense: Center for Handicap og Bevægelsesfremme, 2014.

36 Anna Staal; *Unge, idræt og recovery*. Movements 2014:1. Odense: Center for Handicap og Bevægelsesfremme, 2014

3.5.3. *Stemmer i idrætshuset*. Mange mennesker med psykiske vanskeligheder opdager først sent i deres behandlingsforløb, hvad idræt og fysisk aktivitet kan betyde for fysisk såvel som psykisk sundhed. Men faktisk kan de ved hjælp af regelmæssig motion få mere energi og overskud i deres dagligdag og nedbringe risikoen for livsstilsygdomme som følge af et inaktivt liv præget af usunde vaner og ensomhed. Nogle kan endog komme sig og klare sig uden medicin og derved undgå de mange bivirkninger, som medicinen kan give. Det viser kvalitative forskningsinterviews med tre unge, som har deres daglige gang i Idrætshuset - et socialpsykiatrisk tilbud til mennesker med psykiske vanskeligheder, der bor i Københavns Kommune.³⁷

3.6. Bevægelsesvaner I hverdagen – muligheder for fysisk aktivitet blandt mennesker med skizofreni.

CL vejledte psykomotorisk terapeut Ane Moltke, Psykiatrisk Center København, i udarbejdelsen af ph.d.-projektbeskrivelse om Bevægelsesvaner i hverdagen - muligheder for fysisk aktivitet blandt mennesker med skizofreni. Mennesker med skizofreni har en dårligere somatisk sundhed og en betydelig kortere gennemsnitlig levetid end normalbefolkningen. Det skyldes bl.a. et lavere fysisk aktivitetsniveau. Projektets formål er at undersøge vilkårene for, at mennesker med skizofreni kan skabe en mere fysisk aktiv hverdag og er et kvalitativt bidrag til det randomiserede interventionsstudie CHANGE, der undersøger effekten af et etårigt livsstilsprogram. Projektet bygger på et deltagerperspektiv, og der fokuseres på deltagerens hverdagsliv, da enhver motivations- og forandringsproces må forankres heri. Studiet vil dermed kvalificere det kliniske arbejde og kan desuden bidrage med baggrundsforståelse for sammenhængen mellem skizofreni, bevægelsesvaner og hverdagsliv. Der anvendes feltforskning med deltagerobservation og kvalitative forskningsinterview. Projektbeskrivelsen godkendtes den 23.8.2013 af ph.d.-skolen ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, SDU, men på grund af usikkerhed om tildeling af fakultetsstipendium trak Ane Moltke sin ansøgning tilbage og lod sig i stedet indskrive som ph.d.-studerende ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, Roskilde Universitet.

3.7. Human Practising

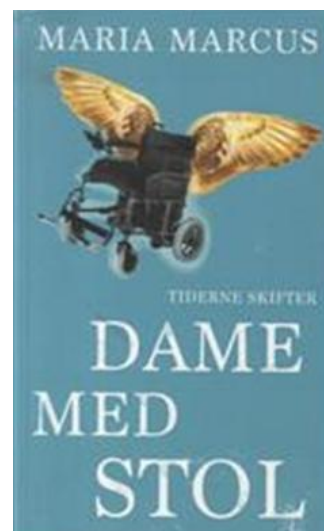
Blev selvopholdelsesdriften før betragtet som “sandsynlighedens sidste lov”³⁸, er den nu i *exercise science* snarere blevet den første lov, som det gælder om at opretholde gennem fysisk aktivitet forstået som investering i Human Capital.³⁹ Kenneth Aggerholm og CL har udviklet et koncept om Human Practising, som mere har med meningsfulde kropsøvelser at gøre i såvel skoleidræt som sport og rehabilitering. Ambitionen er at beskrive øvelsens natur og rolle på disse felter for at bidrage med a) en bedre forståelse af aktiviteterne som aktuelt finder sted og b) undersøge hvordan øvelsesfænomenet kan fremkalde nye perspektiver på læring og pædagogiske tilnærmelser, og forny og forbedre arbejdsmetoder og praktikker i disse sammenhænge. Et nordisk forskernetværk er etableret, og der afvikles workshops på Gymnastik- og idrottshögskolan i Stockholm i oktober 2014 og på Norges idrettshøgskole i Oslo i januar 2015.

37 Rikke Agnete Andersen: *Stemmer i Idrætshuset*. Movements 2014:7. Odense: Center for Handicap og Bevægelsesfremme, 2014

38 I ”*Gøg og Gokke til søs / Det glade vandvid*” (1940).

39 Richard Bailey et al: Physical Activity: An Underestimated Investment in Human Capital? *Journal of Physical Activity and Health* 10: 289-308, 2013.

3.7.1. *The Practising Life on Mt Obstacle*. Nytårmorgen 2010 blev forfatteren Maria Marcus, der da var 83 år, opereret for tarmslyng. Operationen gik godt, men narkoselægen var ved rygmarsbedøvelsen kommet til at stikke i det forkerte lag, så Maria Marcus fik en rygmarsvsskade og blev lam op til taljen. To år efter publicerede hun en bog om hendes oplevelse af den ikke-optimale behandling og hendes rehabiliteringsproces, hvor hun skulle vænne sig til at være bevægehandicappet eller ”Dame med stol”, som er titlen på bogen.

I et essay trækker vi på hendes beskrivelser i denne bog for at vise, hvordan den kan kaste nyt lys på rehabiliteringsfeltet. Vi fokuserer på hvordan hendes oplevelser udfordrer de dominerende tilnærmelser inden for handicapforskning, der sædvanligvis forbindes med henholdsvis den ”medicinske model” og den ”sociale model”. De er til en vis grad nødvendige, men vi prøver at vise at de ikke er tilstrækkelige til at indfange første-person perspektivet og argumenterer for, at hendes beskrivelser peger på en tredje tilnærmelse til rehabilitering, som vi kalder for en eksistentiel tilnærmelse.

For at illustrere dette foretager vi en tematisk læsning og analyse af hendes beskrivelser inspireret af øvelsesfænomenet i Peter Sloterdijks optik. Vi inddrager også andre kilder i eksistensfilosofi, og vort hovedargument er, at oplevelsen af udfordringer og forhindringer kan være en kilde til mening og værdi, og at denne grundlæggende indsigt kan bidrage til en eksistentiel handicapforståelse med implikationer for rehabiliteringsområdet.⁴⁰

3.7.2. *Exceptionel fænomenologi*. Fænomenologisk forskning er traditionelt et spørgsmål om ”at gå tilbage til tingene selv”, som Husserl tilkendegav, Men hvis fænomenologi skal forny sig selv på kreative måder og afdække nye aspekter af menneskelig oplevelse, er det vigtigt at have øje for en bestemt slags fænomener: undtagelser. Gennem exceptionelle cases kan vi opnå en dybere forståelse af det ordinære. Dette var allerede en ledetråd

40 Kenneth Aggerholm og Ejgil Jespersen: *The Practising Life on Mount Obstacle*. Towards an Existential Understanding of Rehabilitation. *Physical Culture and Sport* (submitted). Paper præsentationer på IAPS-konferencer i 2013 i Fullerton, California, og i 2014 i Natal, Brasilien.

i Merleau-Ponty's fænomenologiske undersøgelser, men i dette paper videreudvikler vi ideen ved at basere metodologien på "hands on" forskning i elitesport (fodbold) og patologiske tilfælde (cerebral parese). Metodologisk tjener exceptionelle fænomener som eksemplariske cases, som kan udfordre og udvide vores opfattelse af "normal" oplevelse. Vi fokuserer således på to centrale aspekter af exceptionel fænomenologi: a) Den er funderet i exceptionel praksis og b) den lader den praktiske viden informere om nye fænomenologiske begrebsliggørelser og forståelser af menneskelig oplevelse.⁴¹

Sport for Brains

Sport for Brains handler om at få børn og unge med cerebral parese (tidligere kaldt spastiker) til at dyrke idræt i raskidrætsklubber på eget hold men i socialt samvær med klubbens øvrige medlemmer.

Vintercamp 2014. Helene Elsass Center og Sport for Brains afholdte den første vintercamp på Beitostølen, Norge.

3.7.3. *Et pilotstudie fra HEC Vintercamp 2014.* Kristian Moltke Martiny (Center for Subjektivitetsforskning, KU) og Kenneth Aggerholm har gennemført et pilotstudie i forbindelse med "Vintercamp" 2014 med 11 deltagere, 4 piger og 7 drenge i aldersgruppen 14-18 år, alle med cerebral parese (CP). Oplevelsen af at være usikker, af ikke at tro på sig selv og af ikke at kunne er generelle aspekter ved alle mennesker. Men i CP kommer dette til udtryk på en måde, som i mange tilfælde kan være meget begrænsende for handlinger, beslutninger, hverdagsliv og socialt samvær. Det gennemgående spørgsmål for pilotstudiet er derfor, om vi ved at strukturere en intervention omkring dette at stå på ski, kan opnå en bedre forståelse af deltageres oplevelser af disse forhold. Deltagerne gav, både før og efter skituren, detaljerede beskrivelser primært om tre temaer: 1) oplevelsen af deres egen krop, 2) oplevelsen af at øve sig, og 3) oplevelsen af at være i et socialt fællesskab.⁴²

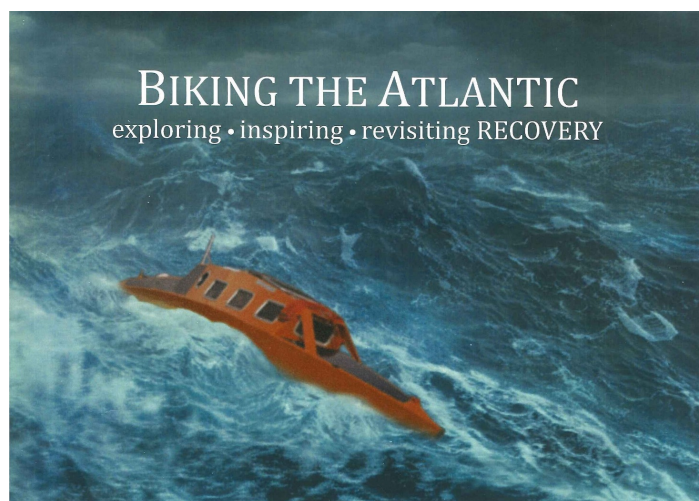
41 Kenneth Aggerholm og Kristian Moltke Martiny: Exceptional phenomenology. Paper presented at the 32nd International Human Science Research Conference, August 13-16, 2013.

42 Kristian Moltke Martiny og Kenneth Aggerholm: Ja vi kan. Et pilotstudie fra HEC Vintercamp 2014. Helene Elsass Center.

3.7.4. *Recovery fra skizofreni.* I *Dagens Medicin* fremstilles Mads Fabricius som en eks-skizofren, der har løbet sig rask. Men kan man virkelig løbe fra en svær psykisk sygdom, og er man rask, når det i psykiatrien bare kan hedde ”skizofreni i komplet remission”?⁴³ Mads er i dag 28 år, psykologistuderende, ultracyklist og hovedperson i en case story, han selv er med til at skrive sammen med CL og de to behandlere, psykiater Piet Draiby og sygeplejerske i lokalpsykiatrien Lisa Bay, der understøttede hans egen recovery fra en svær skizofrenitilstand i 17-20 års alderen.

3.7.5. *Høring om Retten til at være rask.* CHB inviterer til høring den 20. oktober 2014 på SDU om Retten til at være rask – Diskrimination pga tidligere psykiatriske diagnoser. Mange kommer sig efter psykiske sygdomme, men ordet helbredelse forekommer ikke i psykiatrien. Hvorfor skal en tung psykiatrisk diagnose virke som en livstidsdom? Der er indlæg ved CL, tre eks-psykiatripatienter, jurist Maria Ventegodt Liisberg (Institut for Menneskerettigheder), fmd. Knud Kristensen (Landsforeningen SIND), projektleder Johanne Bratbo (En-af-os-Kampagnen), psykiater Lene F. Eplov (Region Hovedstadens Psykiatri) og filosofiprofessor Uffe Juul Jensen (Aarhus Universitet).

3.7.6. *Biking the Atlantic* er et projekt, der går ud på at krydse Atlanterhavet, fra Gran Canaria til Antigua, i en specialbygget pedaldrevet vandcykel. Selve sejladserne planlægges til at finde sted i perioden december 2014 til februar 2015 med Mads Fabricius som bådens ”solo-rytter”. Projektet har tre hovedformål: 1) at indsamle data og derigennem belyse fysiologiske og psykologiske problemstillinger inden for psykiatrisk recovery, herunder forholdet mellem kognitiv kontrol, isolation og motion, 2) at oplyse om og fokusere på afstigmatisering af psykisk sårbare i den offentlige debat og 3) på det personlige plan at give Mads en indsigt i sin egen recovery og derigennem ruste ham til at kunne støtte andre unge med psykisk sårbarhed i fremtidige projekter.

43 ”Skizofreni og psykoser i skizofrenispektret er alvorlige sygdomme, som ofte har store konsekvenser for den enkelte og for samfundet. Udvikling af skizofreni er forbundet med forstyrret social og emotionel modning, komorbidity misbrug, depression, selvmord, kriminalitet og store direkte og indirekte omkostninger i form af tabt arbejdsevne og belastning af patienterne selv og deres pårørende. De direkte omkostninger ved skizofreni er estimeret til at udgøre 2 % af de nationale sundhedsbudgetter. Det er derfor af stor betydning at afsøge muligheder for intervention i sygdomsforløbet” iflg. Merete Nordentoft: Skizofreni og psykose – forebyggelse og fremtid. I *Ugeskrift for Læger* 170 (37): 2872-2874, 2008.

3.8. Mulige projekter

3.8.1. *Kulturministeriets Idrætsforskningspulje*. Vid. ass. Kenneth Aggerholm tilknyttet CHB søgte Kulturministeriets Idrætsforskningspulje den 1. oktober 2012 om 312.736 kr. til et projekt om ”Forstyrrelser i den kropslige dannelse – et idrætsperspektiv på fænomenet spiseforstyrrelse.”. Afslag.

3.8.2. *SDU 2020 Declaration of Interest*. Professor Jørgen L. Thomsen ansøgte i samarbejde med professor Per Aagaard, professor Bent Nielsen, lektor Gitte Rasmussen og lektor Ejgil Jespersen, alle Syddansk Universitet 1. november 2012 om at komme i betragtning ved uddeling af SDU 2020 forskningspuljemidler til projekt om ”A Joint Investigation with the Purpose of Improving Life Expectancy and the Well-being of Persons with Serious Mental Illness.” Afslag.

3.8.3. *Friluftsrådet*. En cand. scient i Idræt og Sundhed tilknyttet CHB ansøgte 1. marts 2013 om 600.000 kr. til støtte til gennemførelse af ph.d. projekt om ”Friluftsliv og naturvejledning for brugere af socialpsykiatriske aktivitets- og samværstilbud i Region Syddanmark.” Afslag.

3.8.4. *Habilitation of Children with CP through Movement Activities*. Kenneth Aggerholm har formuleret et postdoc project, som bygger på en enaktiv tilgang til studiet af coping med besvær og har til formål at bidrage med en dybere forståelse af motorisk læring i rehabilitering af børn med CP og hjælpe til udviklingen af et embodiment test batteri på Helene Elsass Center. Projektet vil desuden fremme en eksistentiel tilgang til handicapforskning og planlægges gennemført i et samarbejde mellem CHB, Helene Elsass Center og Center for Subjektivitetsforskning, Københavns Universitet.

3.8.5. *Habilitering af børn med DCD (Developmental Coordination Disorder) – hen imod deltagelse i almindelig folkeskole*. I en kommunal folkeskole har der været gennemført et udviklingsprojekt med det sigte at fastholde sansemotorisk svage elever i den almindelige folkeskole ved at forbedre deres forudsætninger for deltagelse i hverdagens aktiviteter og den daglige undervisning gennem intensiv motorisk træning. En fysioterapeut har formuleret en ph.d.-projektbeskrivelse med henblik på at kvalificere dette projekt i en aktionsforskningsmæssig ramme. Formålet med projektet er at undersøge om børn der er visiteret til specialtilbud og som har DCD (*Developmental Coordination Disorder*) gennem et rehabiliteringsforløb i højere grad kan deltage i folkeskoleundervisningen og få forbedret deres lærings- og sociale kompetencer samt at generere viden om, hvilke rehabiliteringsformer og metoder, der er egnet til ovenstående. Ph.d.-projektbeskrivelsen er indsendt til bedømmelse ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, SDU.

3.8.6. *Hvordan understøtter den specialpædagogiske kontekst en bio-psyko-social forståelse af børns funktionsevne?* Udviklingen fra primært at se funktionsevne som iboende det enkelte menneske til med ICF-CY at se det som et udtryk for relationen mellem mennesket og dets omgivelser gør det interessant at undersøge, hvordan den kontekst, som danner rammen for de indsatser, der skal udvikle børns funktionsevne, understøtter denne nyere forståelse af funktionsevne. En ergoterapeut har formuleret en ph.d.-projektbeskrivelse med henblik på

at undersøge, hvordan den specialpædagogiske kontekst (i en specialbørnehave) understøtter en bio-psyko-social forståelse af funktionsevne, og hvad kan forklare den måde, hvorpå den specialpædagogiske kontekst understøtter en sådan forståelse.

3.8.7. *Inclusion of Persons with Mental Disorders by Meaningful Participation in Pilates Class.* Som del af IRIAPA programmet er der ved CL og Herman Van Coppenolle sammen med Danguole Venlavice (Lithuanian Sport University) arbejdet med en ph.d. projektbeskrivelse om inklusion af personer med psykiske lidelser ved meningsfuld deltagelse i Pilates undervisning.⁴⁴ Der gennemføres pt et pilotstudie i et Pilates studio i Vilnius, og derefter vil der blive udarbejdet en endelig ph.d.-projektbeskrivelse. Danguole Venlavice vil blive indskrevet som ph.d.-studerende ved Lithuanian Sport University i Kaunas.

3.8.8. *Coping with Suicidality through Peer-Supported Adapted Physical Activity.* Som del af IRIAPA programmet er der ved CL og Herman Van Coppenolle sammen med Svetlana Belousova (St Petersburg Sport University) formuleret en ph.d. projektbeskrivelse om ”Coping with Suicidality through Peer-Supported Adapted Physical Activity.” Tidligere forskning har afdækket, at involvering i sport og fysisk aktivitet bidrager til at aflede opmærksomheden fra selvmordstanker og –forsøg, men der er ingen kvalitative studier af hvordan suicidalitet tager sig ud fra et første-person perspektiv i tilpasset fysisk aktivitetsdeltagelse med rollemodeller. Det skal derfor undersøges ved casestudier i Odense og St Petersburg, ligesom der skal foretages komparative studier af projektdeltagernes livsoplevelser og –situationer de to steder. Svetlana Belousova ønskes indskrevet som ph.d.-studerende ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, SDU.

3.8.9. *Fysisk aktivitet i behandlingspsykiatri.* Et postdoc projekt ved Jim Toft (PhD i psykologi) har til formål at udvikle fysisk aktivitet som behandling for mennesker med psykiske lidelser, hvor den psykiatriske problemstilling ses karakteriseret ved en forstyrrelse i selvbevidstheden (den fænomenale og den narrative). En forudsætning for at komme sig, er at kunne mærke sig selv og opleve en sammenhæng mellem tanker, følelser og sanser, mens psykisk krise og ustabilitet medfører en manglende evne til at integrere tanker, følelser og sanser. Den fysiske aktivitet kan som epifænomen samle og syntetisere tanker, følelser og sanser. Derved styrkes forudsætningen for, at den enkelte kan komme sig og atter mestre sit liv. Desuden kan fysisk aktivitetsdeltagelse fremme netværksdannelse og social kapital, der kan etablere en bro og overgang til aktivt medborgerskab.

44 Hertil Leena Rouhiainen: The Evolvement of the Pilates Method and its Relation to the Somatic Field. *Nordic Journal of Dance* 2: 57-69, 2010.

4. Special issue on CAPAPS

CL er guest editor of a special issue af *Physical Culture and Sport. Studies and Research*⁴⁵ on CAPAPS, der er planlagt til udgivelse i december 2014 med bidrag af Kenneth Aggerholm, Maja Ahler, Lisa Bay, Svetlana Belousova, Herman Van Coppenolle, Karen DePauw, Piet Draiby, Henning Eichberg, Mads Fabricius, Michael Fehsenfeld, Vibeke Grandt, Jørn Hansen, Jing He, P. David Howe, Per Jørgensen og Anna Staal.

5. Specialer og masterprojekter

5.1. Specialer i Idræt og Sundhed

5.1.1. Martin Walsted Andersen: *Komparativ analyse af den organiserede handicapidræt i Århus og Aalborg*. Afleveret 10. juni 2010 ved IOB, SDU. Vejleder: Ejgil Jespersen

5.1.2. Réne Aarup Olsen: *Undersøgelse af rammer for og deltagelse i fysisk aktivitet blandt indsatte i Statsfængslet i Nyborg – med særligt fokus på barrierer og motivationsfaktorer*. Afleveret 2. august 2011 ved IOB, SDU. Vejleder: Ejgil Jespersen.

5.1.3. Trine Haldborg Andersen: *Det ku' være så godt... Kan et multidisciplinært rehabiliteringsophold på Ryslinge Højskole med fokus på krop og bevægelse inde og ude ændre sygemeldtes selvoplevede arbejdsevne? Og hvilken betydning har en kommunal forvaltnings tilgang for arbejdet med selvoplevet arbejdsevne?* Afleveret 8. marts 2012 ved IOB, SDU. Vejleder: Ejgil Jespersen.

5.1.4. Bjørn Sylvester Christensen: *Terrængående forskning. Et litteraturstudie omhandlende friluftsliv i terapeutisk og pædagogisk arbejde med funktionshæmmede personer*. Afleveret 1. februar 2013 ved IOB, SDU. Vejleder: Ejgil Jespersen og Søren Andkjær.

5.1.5. Mette Møller Pedersen: *Folkehøjskoleidræt som livsoplysning*. Afleveret 15. marts 2013 på Idræt, Aarhus Universitet. Vejledere: Ejgil Jespersen og Jan Kahr Sørensen.

5.1.6. Frederik Clausen og Ditte Andersen: *Hvordan oplever en udvalgt gruppe af fysisk handicappede deres deltagelse i kørestolsrugby og kan deltagelsen hjælpe dem i håndteringen af stigma?* Afleveret 9. april 2013 ved IOB, SDU. Vejledere: Anne-Merete Kissow og Ejgil Jespersen

5.1.7. Kimmie Skafsgaard Madsen: *Planlægning af et idrætsprojekt for fysisk skadede soldater i Uganda*. Afleveret 13. juni 2013 ved IOB, SDU. Vejledere: Anne-Merete Kissow og Ejgil Jespersen

45 *Physical Culture and Sport. Studies and Research* er the Journal of Josef Pilsudski University of Physical Education in Warsaw og International Society for the Social Sciences of Sport og udgives af De Gruyter Open.

5.1.8. Thor Storgaard: *Tre idrætsveje til inklusion i folkeskolen – fokus på kropslig dannelse*. Afleveret 24. juni 2014 ved IOB, SDU.. Vejleder: Ejgil Jespersen.

5.1.9. Bodil Føns Knudsen: *Habilitering ved aktiviteter i vand – en undersøgelse af tilbud og begrebsforståelser på tværs af sektorer*. Afleveret 7. august 2014 ved IOB, SDU. Vejleder: Ejgil Jespersen.

5.1.10. Kathrine Stævne Jensen: *Kropslig situeret læring blandt børn med autismspektrumforstyrrelser*. Igangværende. Vejleder: Ejgil Jespersen

5.1.11. Signe Greve Bendtsen. *Krop og kræftrehabilitering*. Under forberedelse. Vejleder: Ejgil Jespersen

5.1.12. *Inkluderende kyst- og naturturisme*. Opslag. Vejledere: Søren Andkjær og Ejgil Jespersen

5.2. Specialer i Fysioterapi

5.2.1. Nadia Ørbæk: *Patient- og borgeroplevelser af rehabiliteringsforløb efter hoftenær lårsbensbrud*. Afleveret 2. juni 2014 ved IOB, SDU. Vejleder: Ejgil Jespersen og Morten Tange Kristensen.

5.3. Masterprojekter i Rehabilitering

5.3.1. Jim Jensen: *Emotionelle betydningsfulde stimuli i neurorehabiliteringen – et hypotese-generende elektroencefalografisk studie*. Afleveret 2. August 2010 ved IOB, SDU. Vejleder: Ejgil Jespersen

5.3.2. Helle Solvang Fejfer: *Tilbage til arbejde med følgevirkninger efter en erhvervet hjerne-skade set ud fra arbejdstagers perspektiv*. Afleveret 2. August 2010 ved IOB, SDU. Vejleder: Ejgil Jespersen

5.3.3. Barry Wayne Ackerman: *Can manual therapy help reduce challenging behaviour in adults with intellectual disabilities*. Afleveret 1. August 2011 ved IOB, SDU. Vejleder: Ejgil Jespersen

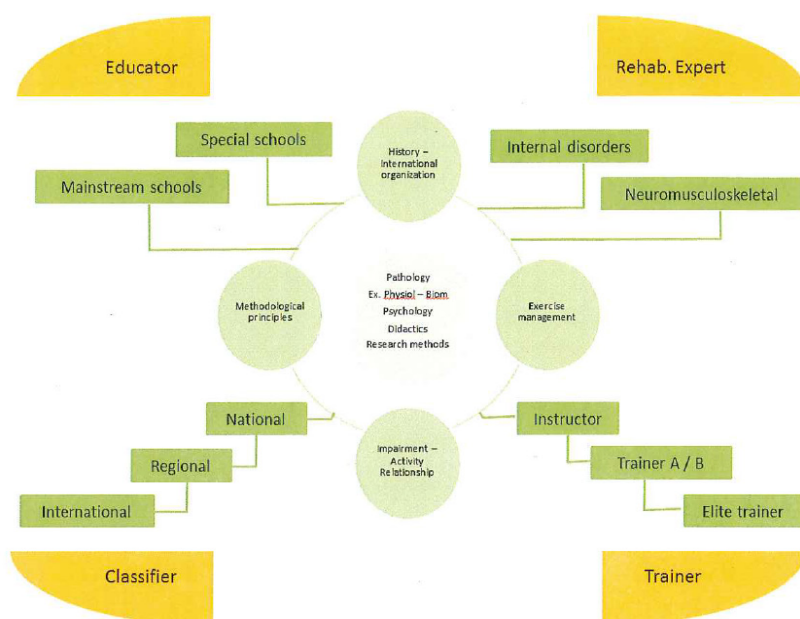
5.3.4. Jonna Thorstensen: *Kan du se at holde balancen? En litteraturanalyse af hvordan blinde og svagtseende kan stimuleres til at forbedre deres balance på kropsniveau*. Afleveret 4. juni 2012 ved IOB, SDU. Vejleder: Ejgil Jespersen.

5.3.5. Marianne Jensen: *Bobath konceptet – hvilken viden og erfaring findes for anvendelse i klinisk praksis?* Afleveret 2. juni 2014 ved IOB, SDU.. Vejledere: Ejgil Jespersen og Hanne Pallesen.

5.3.6. Elvira Marie Svarre Vistisen: *Socialpsykiatriske botilbud – social reservater eller sociale indsatser der virker?* Igangværende. Vejleder: Ejgil Jespersen.

6. Uddannelsesiltag

I international forskning og uddannelse i Adapted Physical Activity har den medicinske model og ”sygegymnastikken” været altdominerende indtil 1950erne, hvorefter en pædagogisk tilgang i skolesammenhænge begyndte at gøre sig gældende side om side med sport i både rehabiliterings- og konkurrencesammenhænge.⁴⁶ I dag tager feltet sig derfor typisk ud, som det fremgår af denne APA-skitse fra KU Leuven med de fire jobperspektiver: Educator, Rehab. Expert, Trainer og Classifier:

6.1. TIB-uddannelsesudvalgsarbejde

CHB afholdte den 26. april 2012 et uddannelsesseminar om Tilpasset Idræt og Bevægelse og nedsatte efterfølgende et arbejdsudvalg med følgende kommissorium: ”Udvalget har på vegne af Center for Handicap og Bevægelsesfremme, SDU, til opgave at undersøge om og hvor vidt Tilpasset idræt og Bevægelse samt Fysisk Aktivitet og Træning tilgodeses i relevante uddannelser på universiteter og professionshøjskoler i Danmark samt at komme med forslag til styrkelse og organisering af uddannelse på området både inden for eksisterende og nye uddannelser, herunder uddannelsessamarbejde på dansk, nordisk og internationalt plan.” Udvalgsarbejdet igangsattes i september 2012 under ledelse af Anne-Merete Kissow og blev afsluttet med en rapport til CHB i juli 2013.

46 Claudine Sherrill og Karen P. DePauw: Adapted Physical Activity and Education. I: John D. Massengale & Richard A. Swanson (eds.): *The History of Exercise and Sport Science*. Human Kinetics, 1997, pp. 39-108.

6.2. Undervisning

Fra 2010-14 har der været gennemført et modul om Tilpasset idræt, bevægelse og rehabilitering (5 ECTS) som del af en fitness-linje på bacheloruddannelsen i Idræt og Sundhed, mens der startede et modul om Tilpasset Idræt og Bevægelse (15 ECTS) i efteråret 2013 på kandidatuddannelse i Idræt og Sundhed fra 2013. Dette kandidatmodul følges op i efteråret 2014.

Idrætsuddannede bliver hverken sundhedsprofessionelle eller skolelærere/pædagoger, men opnår primært undervisningskompetence som idrætslærere i gymnasieskolen og andre sammenhænge, hvor der ikke har været tradition for hverken handicapidræt eller Tilpasset Idræt og Bevægelse. Desuden er beskæftigelsesmuligheder som træner og klassifikatør inden for den frivillige handicapidræt i regi af DHIF særdeles begrænsede. Det anbefales derfor, at generalistuddannelsen i Idræt og Sundhed på bachelorniveau tilrettelægges med et inkluderende sigte på alle linjer, mens kandidatuddannelsesmodulet i Tilpasset Idræt og Bevægelse bliver mere forskningspræget.

I efteråret 2013 blev der oprettet et specialiseringsspor i Fysisk Træning og Rehabilitering (15 ECTS) på Master i Rehabilitering, og dette modul gentages i efteråret 2014.

Desuden underviser og vejleder CL på given foranledning inden for andre studietilbud i Idræt og Sundhed på bachelor- og kandidatniveau, på kandidatuddannelsen i fysioterapi og master i rehabilitering samt på den nye kandidatuddannelse i ergoterapi.

Internationalt er CL tilknyttet Erasmus Mundus Master in Adapted Physical Activity, der koordineres af Katholieke Universiteit, og en Nordic Master in Adapted Physical Activity, som er under udvikling med Lithuanian Sport University i Kaunas som koordinator. Endelig tilstræber CL sammen med professor Herman Van Coppenolle at få iværksat et ph.d. uddannelsesprogram for Adapted Physical Activity i regi af IRIAPA i samarbejde med Beijing Sport University, Lithuanian Sport University og St Petersburg Sport University.

Serien MOVEMENTS

Se de tidligere udgivelser i rapportserien på CISC's hjemmeside: www.sdu.dk/cisc

- 2014:10 Jim Toft og Maja Ahler: Bevægelse, krop & sind: Idræt, sport og motion i socialpsykiatrien i Ringsted, Slagelse og Sorø Kommune.
- 2014:9 Karsten Østerlund, Kamilla Ryding og Ejgil Jespersen: Idræt, fritid og helbred for mennesker med funktionsnedsættelse.
- 2014:8 Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen: Undersøgelse af Farum Arena.
- 2014:7 Rikke Agnete Andersen: Stemmer i Idrætshuset.
- 2014:6 Karsten Østerlund: Undersøgelse af 'DM i foreningsudvikling' 2012-2013.
- 2014:5 Jens Høyer-Kruse og Lau Tofft-Jørgensen: Undersøgelse af idrætfaciliteter i Skanderborg Kommune.
- 2014:4 Kurt Lüders: Sprækker i ADHD-diskursen.
- 2014:3 Peter Mindegaard og Bjarne Ibsen: Brugerundersøgelse af AquaPunkt-vandtræning.
- 2014:2 Bjarne Ibsen: 10 års forskning i bevægelser - CISC 2004-2014: Staturrapport for Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund - baggrund, undersøgelser og publikationer.
- 2014:1 Anna Staal: Unge, idræt og recovery: Evaluering af udviklingsprojekt om idræt for sindslidende.
- 2013:12 Maja Ahler: Lars Legemester og HandiLeg.
- 2013:11 Bjarne Ibsen, Malene Thøgersen og Klaus Levinsen: Kontinuitet og forandring i foreningslivet: Analyser af foreningslivets udbredelse, sammensætning og karakteristika i 00'erne.
- 2013:10 Thomas Gjelstrup Bredahl: Slutevaluering af projektet "Sund Rekrut"
- 2013:9 Peter Mindegaard, Bjarne Ibsen, Anne-Merete Kissow og Jan Sau Johansen: Brugerundersøgelse af undervisning i varmtvandsbassin.
- 2013:8 Sigrid Alison Rytz, Lars Elbæk og Bjarne Ibsen: Matematik- og læsetræning i en fodboldklub: Evaluering af Projekt Helhed i B 1909.
- 2013:7 Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen: Undersøgelse af 'DM i foreningsudvikling'
- 2013:6 Michael Fehsenfeld, Peter Mindegaard og Bjarne Ibsen: YOUR GAM3: Gadeidræt i udsatte boligområder.
- 2013:5 Jan Toftegaard Støckel: Fysisk aktivitet i skolefritidsordninger: En analyse af institutionsstrukturer og kulturer under forandring.
- 2013:4 Kurt Lüders og Ejgil Jespersen: Idrætsdeltagelse blandt unge voksne med sindslidelser.
- 2013:3 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ – Bevægelse i lokalområdet: Samlet evaluering af otte kommunale anlægsprojekter til fremme af rekreativ fysisk aktivitet.
- 2013:2 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering af Anbragte Børn i Bevægelse.
- 2013:1 Bjarne Ibsen, Malene Thøgersen og Lau Tofft-Jørgensen: Fritidsfaciliteterne i Fredensborg Kommune.
- 2012:17 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Naturparken Mellem Bakkedrag og Dalstrøg - Evaluering af en omdannet græsmark ved boligbebyggelse i Sønderborg.
- 2012:16 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: En Voldsom Omvej - Evaluering af en omdannet støjvold i Solrød.

- 2012:15 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Pixlpark - En Digital Legeplads - Evaluering af en omdannet plads i en ny bydel i Roskilde.
- 2012:14 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Et bevægelseseksperimentarium - Evaluering af en omdannet park ved Sundhedscentret i Nykøbing Sjælland.
- 2012:13 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Sidesporet - Evaluering af en omdannet asfaltplads ved Nørre Aaby station.
- 2012:12 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Opfordring til udfordring - Evaluering af omdannede restarealer i Kolding Bycentrum.
- 2012:11 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Byens Arena - Evaluering af en omdannet parkeringsplads ved boligbebyggelse i Høje Gladsaxe.
- 2012:10 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Dronningens Bastion - Evaluering af en omdannet bastion på et historisk voldanlæg i Fredericia.
- 2012:9 Thomas Skovgaard, Kurt Lüders, Jesper von Seelen, Mette Munk Jensen, Bjarne Ibsen, Casper Due Nielsen og Tobias Marling: Svømning i den danske folkeskole.
- 2012:8 Bjarne Ibsen, Venka Simovska og Henrik M. Larsen: Tilgængelighed til og deltagelse i idræt blandt børn og unge på Vesterbro: Evaluering af DGI-byens børne- og ungeprojekt Go-Active.
- 2012:7 Bjarne Ibsen ... et al.: Idrættens outsiders - Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idræt: Evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn og unge.
- 2012:6 Jan Arvidsen, Karen Dalgaard Pedersen og Søren Andkjær: Rum og rammer for Aktivt Udeliv: Et litteraturstudie om naturlige omgivers betydning for Aktivt Udeliv.
- 2012:5 Bjarne Ibsen: Human Resource Management for Volunteers in Sports Organisations in Europe.
- 2012:4 Charlotte Skau Pawlowski og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ - Bevægelse i lokalområdet: Kvalitativ analyse af den kommunale planlægnings- og implementeringsproces forbundet med projektet.
- 2012:3 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af projekt Grib Chancen.
- 2012:2 Louise Bæk Nielsen og Bjarne Ibsen: Idrætsdeltagelse og idrætsfaciliteter i Vordingborg Kommune.
- 2012:1 Thomas Gjelstrup Bredahl: Slutevaluering af Greve Kommunes metodeudviklingsprojekt "MultiMinen" - For 6-8 årige børn med overvægt.
- 2011:6 Peter Lund Kristensen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben': Den kvantitative del - Vejle Kommune.
- 2011:5 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af 'Bevæg dig sund og glad: Et projekt i Esbjerg Kommune for overvægtige børn og deres familier.
- 2011:4 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering vedrørende projekt Idrætszen.
- 2011:3 Bjarne Ibsen og Louise Bæk Nielsen: Idræt og idrætsfaciliteter på Bornholm.
- 2011:2 Jakob Haahr og Søren Andkjær (red.): Muligheder og begrænsninger for friluftsliv: Konferencerapport - artikler og abstracts.
- 2011:1 Ejgil Jespersen: Evaluering af Krop og Kontor forsøgsprojekter.
- 2010:7 Pernille Andreassen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben' - Vejle Kommune.
- 2010:6 Forskningsenheden for 'Bevægelse, Idræt og Samfund' (BIS): Forskningsprofil og udviklingsplaner for 2010-2014.
- 2010:5 Bjarne Ibsen, Anne Mette Walmar Hansen og Eva Vennekilde: Ændringer i kommunal idrætspolitik efter kommunalreformen.
- 2010:4 Karsten Østerlund: Gå i Gang: Slutevaluering.

- 2010:3 Lise Specht Petersen: Rum for idræt og leg på Vesterbro.
- 2010:2 Bjarne Ibsen og Carsten Hvid Larsen: Aktivitet eller idrætspolitisk arbejde? Frivilligt arbejde i DGI Vestsjælland og DGI Nordsjælland.
- 2010:1 Bjarne Ibsen, Jan Toftegaard Støckel og Charlotte Klinker: Børn og fysisk aktivitet på Vesterbro.
- 2009:7 Lise Specht Petersen og Bjarne Ibsen: København – en by i bevægelse: evaluering af Københavns Kommunes motionsstrategi.
- 2009:6 Ole Lund: Evaluering af projekt 'Sund Cirkel'.
- 2009:5 Carsten Hvid Larsen og Bjarne Ibsen: Frivilligt arbejde i Gigtforeningen.
- 2009:4 Ole Lund: Sund indskoling – evaluering af sundhedsfremmende indsatser i SFO og indskoling i Frederikshavn Kommune.
- 2009:3 Kirsten Kaya Roessler: Gruppesamtaler som psykologisk behandling af kroniske smerter: erfaringer fra projektet "Tilbage til arbejdet".
- 2009:2 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Kolding By 2008.
- 2009:1 Ole Lund: Rend og Hop – Vi si'r stop: et sundhedsprojekts bestræbelser på at skabe bedre betingelser for det sunde liv i Varde Kommune.
- 2008:10 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Roskilde By.
- 2008:9 Per Jørgensen: Idrætspolitik i Gentofte Kommune gennem 100 år.
- 2008:8 Jens Høyer-Kruse, Malene Thøgersen, Jan Toftegaard Støckel og Bjarne Ibsen: Offentlige-frivillige partnerskaber omkring børn og fysisk aktivitet.
- 2008:7 Pernille Vibe Rasmussen: Foreninger og integration: Undersøgelse af foreningers vilkår for integrationsarbejde i Københavns Kommune.
- 2008:6 Thomas Gjelstrup Bredahl: Ekstern evaluering af Motion på Recept i Frederiksberg Kommune: September 2007.
- 2008:5 Thomas Gjelstrup Bredahl: Evaluering af Motion på Recept i Nordjylland 2007.
- 2008:4 Jens Troelsen, Kirsten Kaya Roessler, Gert Nielsen og Mette Toftager: De bolignære områders betydning for sundhed: hvordan indvirker bolignære områder på sundheden? – og hvordan kan udformningen gøres bedre?
- 2008:3 Ole Lund og Pernille Andreassen: Gå i gang: evalueringsrapport.
- 2008:2 Jan Toftegaard Støckel (red.): Parallel leg eller integreret leg? – partnerskaber om børn, leg og bevægelse.
- 2008:1 Pernille Vibe Rasmussen og Kirsten Kaya Roessler: Stofmisbrug og fysisk aktivitet: Evaluering af "Krop og læring – Mere styr på eget liv".
- 2007:1 Bjarne Ibsen: Børns idrætsdeltagelse i Københavns Kommune 2007.